

Antun Bauer ponovno pokazuje veliku snagu skupivši novi fundus Zbirke "Bauer" i još jednom pobjeđuje srpskog barbarogenija, koji mu je opljačkao i uništio dugogodišnji rad, veliku zbirku umjetnina toliko važnu za hrvatski kulturni korpus, a osobito važnu za njegov grad Vukovar.

ANTUN BAUER KAO KOLEKCIONAR

VLADIMIR MALEKOVIĆ

Usrdno molim za pozornost: jer ovo što ću reći nije igra riječi.

Antun Bauer je nadasve skupljač.

Iza toga će postati kolekcionar.

Prvo je skupljao nepovijesne iverke tragajući za iskonima.

Onda je počeo sabirati sve što je moglo svjedočiti o povijesti duha ljudskoga: rukopise, knjige...

Zatim je sastavljao od detalja (kataloga, kritika, glosa) osnovicu za biografiju predmeta i ljudi. Tako su nastajali historiografski instituti (Arhiv za likovne umjetnosti, Muzejski dokumentacioni centar).

Skupljač je uvijek empirijski orijentiran: da bi se spoznala cjelina povijesnog procesa moraju prethodno biti razvidni njegovi detalji.

Antun Bauer je, dakle, Veliki Sabirač Građe Povijesti.

U njoj, u toj Građi tezaurirana su sva pitanja i pritajeni svi odgovori. Bauer nije otvarao diskurs o razlogu, istini i smislu skupljenih stvari; to je prepuštao drugima.

Čovjek kojeg je Vinko Zlamalik svojedobno nazvao "Guliverom u zemlji patuljaka" cijeli je svoj vijek bio zapravo Mrav Skupljač.

Mnogi su dolazili, i mnogi će još dolaziti, u njegove prebogate skladnjeve. I nitko neće otići nepodmiren.

Kada je počeo rasprenati svoje hambare, suočio se s problemom diferencijacije građe. I tu se počinju razlučivati kolekcije: povijesno-dokumentarne, umjetničke, sve do onih sastavljenih od stvari naoko uzgrednih, bezvrijednih i svakidašnjih.

I to je taj kritični trenutak Bauerove biografije - kad se našao pred Triviom, boginjom raskrižja: skupljač će postati poticatelj. Sebičnost kolekcionara bit će nadvladana nesebičnošću poticatelja (Galerija likovnih umjetnosti u Osijeku, Gipsoteka u Zagrebu, vukovarski i iložki muzeji i galerije). Separatna volja privatnoga kolekcionara pretopila se u integracijske inicijative muzealca.

Institucije koje je Antun Bauer utemeljio, a koje su dijelom već ovdje spomenute, neproglášena su nagrada za njegove napore i žrtve. Njegova zalaganja izrasla su u institucionalne sustave. Laik je dobio svoju crkvu.

Darodavac je postao obdarenik.

Sudbina Antuna Bauera, takva kakva jest, posljedak je naših prilika: da bi postao muzealac on je, prethodno, morao biti sabirač. Morao je sam sebi stvoriti radno mjesto.

Prije nego što ću pokušati nešto reći o validnosti Bauerovih zbirki, neka mi bude dopušteno dati oris ovog izuzetnog čovjeka kao donatora.

Bauer nije darodavac koji se odriče svoje najmilije i najvrednije popudbine da bi se našao u društvu svetaca ili, u naše vrijeme, mogućnika. Njega na darivalačku gestu potiče više emocija nego razboritost. Može se

pretpostaviti da ga je u odlukama vodila velika čežnja za zavičajem: za rodnim Vukovarom, za Ilokom, Osijekom, Slavonijom. Naravno, Bauer je u svojim donacijama bio (do)nacionalan, poput svojih velikih prethodnika Strossmayera, Benka Horvata i drugih.

To mu, međutim, nisu bili i skupljački kriteriji. Njihovu provjeru moguće je vjerodostojno učiniti na najznačajnijoj Bauerovoj kolekciji, onoj koju zovemo Zbirka Bauer, a bila je poklonjena gradu Vukovaru. Ona je sastavljena od tvorevina slikara i kipara devetnaestog stoljeća (Franjo Josip Muecke, Franjo Giffinger, Franz Hadlik, Izidor Kršnjavi, Nikola Mašić, Dragan Malkus, Ivan Rendić), predstavnika simbolizma, secesije i onoga širokog pokreta kojeg zovemo hrvatska Moderna (Vlaho Bukovac, Menci Clement Crnčić, Bela Čikoš Sesija, Robert Frangeš Mihanović, Oton Iveković, Ferdo Kovačević, Mato Celestin Medović, Ivan Meštrović, Mirko Rački, Rudolf Valdec, Emanuel Vidović), te značajnom participacijom naših "minhenovaca" (Vladimir Becić, Josip Račić, Miroslav Kraljević, Oskar Herman) i Grupe četvorice (Vladimir Varlaj, Vilko Gecan, Milivoj Uzelac, Marijan Trepša). Primjereno su zastupljene i najznačajnija stvaralačka osobnost međuratne umjetnosti (Babić, Vanka, Tomašević, Šulentić, Tartaglia, Ružička, Režek, Rein, Radauš, Mezdjić, Anka Krizmanić, Krušlin, Kerdić, Kršinić, Filakovac, Nevenka Đorđević, Detoni Dešković, Crnobori, Bužan, Augustinčić), kao i one poratnog razdoblja (Despot, Goldoni, Gradiš, Janeš, Ksenija Kantoci, Kaštelančić,

Lovrenčić, Luketić, Mujadžić, Murtić, Perić, Picelj, Prica, Reiser, Restek, Ružić, Šohaj, Šimunović, Šestić, Šeferov, Veža).

Pozornije iščitavanje kataloga Zbirke Bauer vodilo bi nas pobrojavanju značajnog broja imena umjetnika koji nisu bili od presudne važnosti ni za razvoj osobnih stilova ni za opće tendencije u hrvatskoj umjetnosti XIX. i XX. stoljeća, ali svjedoče o Bauerovoj simpatiji za "veličinu malenih".

Suditi nam je, dakle, da je sabiračev kriterij bio kriterij ljubavi spram umjetnine, erudicija ali i kompetentnost: pored predestinacije skupljača imao je i urođeno umijeće prosuđivanja obogaćeno izuzetnom kulturom. Svoj izbor nije ograničavao ni vremenski, ni stilski, ni idejno. Ljubav prema umjetnini štitila ga je od svih mogućih zabuna, a stručna znanja podupirala su ga u donošenju vrijednosnih sudova o predmetima koje je pribirao i darivao.

Antun Bauer kao kolekcionar ponašao se, poglavito, kao ljubitelj umjetnina, ali po umijeću prosudbe vrijednosti nije bio amater, nego profesionalac. Muzealac, Bauer nije samo sebi dovoljan sabirač nego i kulturnim inicijativama i muzeološkim stvaralaštvom uzbiljena osobnost.

Kao što je svojom naoko odijeljenom aktivnošću na različitim područjima ostvario jedan od najznačajnijih individualnih kulturnih programa u Hrvatskoj XX. stoljeća, svojim je kolekcijama sastavio, kao onaj mitski graditelj jeruzalemskog Hrama, što je raspršeno bilo.

Ivan Kerdić, Dr. Bauer. Foto: Luka Mjeda, Fototeka Muzejsko-galerijskog centra.